

Opetus- ja kulttuuriministeriö
VN/15678/2026

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle koulujen ja oppilaitosten loma-aikoja koskevasta muistiolounnoksesta

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua muistiolounnoksesta koskien koulujen ja oppilaitosten loma-aikoja.

Muistiolounnoksen keskeinen sisältö

Muistiolounnos käsittelee koulujen ja oppilaitosten loma-aikojen nykykäytäntöjä sekä esittelee mallin, joka havainnollistaa kesäloman aloittamisen siirtämistä kahdella viikolla nykyistä myöhemmäksi kesäkuulle ja koulutyön aloittamista elokuun puolivälin jälkeen. Lisäksi mallissa on otettu huomioon pidentyvän kevätlukukauden keventäminen uudella, huhtikuun loppuun ajoittuvalla kevätlomalla.

Muistiolounnoksessa loma-aikoja ja niiden mahdollisten muutosten vaikutuksia tarkastellaan ensisijaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan sekä koulutusjärjestelmän näkökulmasta. Muistio on tarkoitettu pohjaksi loma-ajoista käytävälle keskustelulle ja niitä koskeville jatkotoimille.

Mahdollisen siirron tavoitteena olisi tukea perheiden hyvinvointia vahvistamalla perheiden mahdollisuuksia viettää yhteistä kesälomaa sekä tukea lasten ja nuorten hyvinvointia selvittämällä, olisiko kevätlukukauden keventäminen loma-aikoja uudistamalla mahdollista. Lisäksi tavoitteena olisi tukea suomalaisen koulutusjärjestelmän työ- ja loma-aikojen yhteensopivuutta muun Euroopan loma-aikojen kanssa. Lisäksi keväälle ajoittuvalla uudella lomajaksolla kevennettäisiin pitkää kevätlukukautta ja tuettaisiin lasten ja nuorten hyvinvointia.

Lausuntopyynnön tarkoituksena on kerätä tietoa vaikutuksista, joita loma-aikojen muutoksilla nähdään olevan, mikäli lomat toteutuisivat muistiossa esitetyn mallin mukaisesti. Lisäksi selvitetään vastaajien näkemyksiä muistiossa kuvatuista loma-aikojen muutoksista.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Loma-aikojen tarkastelussa lähtökohtana tulee olla lapsen edun toteutuminen

Lastensuojelun Keskusliitto korostaa tarvetta tehdä huolellinen lapsivaikutusten arviointi loma-aikojen mahdollista siirtoa koskevassa valmistelussa. LSKL toteaa, että ehdotetun mallin vaikutuksia erilaisissa

tilanteissa oleville perheille ei ole vielä arvioitu eikä esityksestä käy tarkemmin ilmi, miten mallin katsotaan edistävän muistioloennoksen tavoitteiden toteutumista.

Loma-aikojen muuttamista koskevassa valmistelussa lähtökohdan tulee olla lapsen edun toteutuminen. LSKL pitäisi kannatettavana tarkastella mahdollisia loma-aikoja kokonaisvaltaisesti ilman ennalta määriteltyjä toteuttamistapoja, mikäli loma-aikojen siirtäminen katsotaan tarpeelliseksi. Onko esimerkiksi kesäloman myöhentäminen kahdella viikolla tarkoituksenmukaisin tapa vai olisiko tavoitteiden toteuttamiseksi muitakin vaihtoehtoja?

Lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS) 3(1) artikla velvoittaa ottamaan ensisijaisesti huomioon lapsen edun kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia.

LSKL muistuttaa, että koulujen työ- ja loma-aikaan liittyvät päätökset koskevat olennaisesti lapsia ja vaikuttavat lapsen oikeuteen lepoon ja virkistykseen (LOS 31 artikla). Lapsivaikutusten arviointi on väline lapsen edun selvittämiseen. Lapsen edun selvittäminen edellyttää lapsen osallisuutta, ja lasten näkemysten kuuleminen on tärkeä osa lapsivaikutusten arviointia.¹

Valmistelussa on kuultava lapsia

LSKL pitää erittäin tärkeänä, että loma-aikojen muuttamista koskevassa valmistelussa annetaan kaikille lapsille mahdollisuus esittää asiassa näkemyksensä ja lasten näkemykset otetaan asiassa huomioon. Lapsia koskevia suoria ja välillisiä vaikutuksia on tärkeää arvioida erilaisissa tilanteissa olevien lasten kannalta, ja lasten kuuleminen on tärkeä osa tätä prosessia.

LOS 12 artiklan nojalla jokaisella lapsella on oikeus ilmaista vapaasti näkemyksensä kaikissa häntä koskevissa asioissa ja että lapsen näkemykset on otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Tämä oikeus asettaa sopimusvaltioille selkeän oikeudellisen velvollisuuden tunnustaa tämä oikeus ja taata sen toteutuminen kuulemalla lasten näkemyksiä ja ottamalla ne asianmukaisesti huomioon. YK:n lapsen oikeuksien komitea on korostanut, että menettelyjen, joissa lapsia kuullaan on oltava avoimia kaikille lapsille. Lapsille, jotka eivät kykene osallistumaan muodollisiin kuulemisprosesseihin, pitäisi tarjota erityisiä mahdollisuuksia ilmaista toiveitaan.²

LSKL muistuttaa apulaisoikeusasiamiehen ratkaisusta vuodelta 2018 (EOAK/6196/2017)³ koskien lapsen kuulemista koulun loma-ajoista. Kaupungin sivistystoimi oli pyytänyt nuorisovaltuuston lausunnon tarkoituksenaan saada myös lasten näkemys asiasta. AOA katsoi, että lasten perus- ja ihmisoikeuksia olisi

¹ YK:n lapsen oikeuksien komitea, yleiskommentti no 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon (3 artikla, 1 kohta). CRC/C/GC/14. Kohdat 35 ja 43. Epävirallinen käännös saatavilla <https://lapsiasia.fi/yleiskommentit>.

² YK:n lapsen oikeuksien komitea, yleiskommentti nro 12 (2009) Lapsen oikeus tulla kuulluksi. CRC/C/GC/12. Kohdat 134(f) ja 115. Epävirallinen käännös saatavilla <https://lapsiasia.fi/yleiskommentit>.

³ EOAK/6196/2017 Lapsen kuuleminen koulun loma-ajoista 23.1.2018. Saatavilla <https://oikeusasiamies.fi/-/lapsen-kuuleminen-koulun-loma-ajoista-14>.

paremmin toteuttanut menettely, jossa olisi turvattu kaikkien lasten osallisuus ja mahdollisuus ilmaista mielipiteensä kaikille lapsille sekä nimenomaisesti arvioitu päätöksen lapsivaikutuksia. AOA korosti, että kun kaikilla päätöksen kohteena olevilla lapsilla on mahdollisuus osallistua, arviointi tuo näkyväksi myös erilaisessa tilanteessa olevien lasten ja nuorten tarpeet.

Huomioita mallista ja sen vaikutuksista

Keskusliiton näkemyksen mukaan muistiossa tarkastelu on varsin asiantuntijatyölähtöistä ja lähtökohtana pidetään vanhempien mahdollisuuksia vaikuttaa omien lomiansa ajankohtiin. Valmistelussa on huomioitava vanhemmat / työntekijät, joiden loma ajoittuu kesälomakaudella esim. rotaatiosäännöllä vuosittain eri kuukausille ja ajankohdille. Lomien siirtäminen ei helpottaisi, tosin ei juuri muuttaisikaan, näiden perheiden tilannetta. LSKL katsoo, että valmistelussa tulisi selvittää ja huomioida erilaisissa tilanteissa olevien perheiden tosiasialliset mahdollisuudet järjestää yhteistä kesäloma-aikaa.

Vanhempainliiton Vanhempien barometrin mukaan 32 % vanhemmista kannatti ehdotusta siitä, että koulujen kesäloman ajankohtaa siirrettäisiin kahdella viikolla myöhemmäksi. Barometrin mukaan 51 % vanhemmista oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että koulujen loma-aikojen ja vanhempien vuosilomien yhteensovittaminen on haastavaa, kun taas 46 % oli väitteestä täysin tai osittain eri mieltä.⁴

Valmistelussa tulee huomioida myös perheiden erilaiset tarpeet loma-aikaiselle lastenhoidolle. LSKL pitää tärkeänä varmistaa, että erityisesti pienille koululaisille järjestettäisiin tarpeita vastaavasti erilaista kerho- ja lomatoimintaa koulujen loma-aikoina. Vanhemmilla on joka tapauksessa pääsääntöisesti lyhyemmät lomat kuin lapsilla, ja perheiden mahdollisuudet sosiaalisen verkoston tukeen voivat vaihdella huomattavastikin. Lomien siirtäminen kesäajalta keväälle saattaa johtaa lasten hoidon järjestämisen vaikeutumiseen.

Nykyisellään kesäkuussa kunnat, seurakunnat ja kolmas sektori eli järjestöt, yhdistykset ja seurakunnat järjestävät päiväleiri-/leiritoimintaa. Toiminnan järjestäminen aikaisemmin keväällä huhtikuussa saattaa olla edellä mainituille toimijoille haastavaa, etenkin jos toiminnan järjestäminen toteutuu kausityöntekijöiden palkkaamisella. Leiritoiminta ei kesäisinkään yksin ratkaise kesälomien aikaista lastenhoidon tarvetta.

LSKL myös huomauttaa, että esitetystä mallista ei suunnitella kevätloman ajankohdan ohjausta, mikä voi johtaa alueellisesti erilaisiin ratkaisuihin. Tässä tulisi myös huomioida sellaiset perheet, joissa lapset saattavat olla eri koulutuksen järjestäjien opetuksessa.

Lisäksi LSKL katsoo, että asian jatkovalmistelussa tulisi huomioida kevätlukukaudelle osuvat muut vapaapäivät (pääsiäinen, helatorstai, vappu). Jos ylimääräinen lomaviikko ei sijoitu esimerkiksi pääsiäisen yhteyteen, lomaviikko voi tehdä kevätlukukaudesta vielä aiempaa rikkonaisemman.

Muistiossa todetaan, että ”[p]eruskoulujen kesälomista käydyssä julkisessa keskustelussa on toivottu koulujen aloitusta nykyistä myöhemmin elokuulla, ja moni vielä muistaa ajat, jolloin kesälomat jatkuivat

⁴ Suomen Vanhempainliitto (2025). Vanhempien barometri : Perusopetus. Saatavilla: https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2025/08/Vanhempien_barometri_2025_virallinen.pdf.

elokuun puoliväliin asti.” LSKL huomauttaa, että kesäloma voi jo nykyisellään päättyä vasta elokuun puolessa välissä vuodesta riippuen. Esimerkiksi lukuvuosi 2026–2027 käynnistyy lähes kaikissa peruskouluissa 12.–13.8.⁵ (viikolla 33, kun mallin mukaan koulu alkaisi viikolla 34).

⁵ Opetushallitus (2026). Koulujen työ- ja loma-ajat lukuvuonna 2026–2027. Uutinen 10.4.2026. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2026/koulujen-tyo-ja-loma-ajat-lukuvuonna-2026-2027>.